

การใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตของตำรวจไทย: ผลกระทบต่อการละเมิดทางสิทธิมนุษยชน

พิเชษฐ พิณทอง¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสะท้อนถึงการใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากการวิเคราะห์วรรณกรรมพบว่า สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางกาย สุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยไม่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของกฎหมาย หรือกฎระเบียบข้อบังคับใดๆ ที่เป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งรัฐจะต้องให้หลักประกันในการดูแลประชาชนของตนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช่อำนาจรัฐหรืออำนาจในทางกฎหมายละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ในการรักษากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องยึดถือหลักกฎหมายเป็นสำคัญ ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม การใช้อำนาจในหน้าที่เกินกฎหมายที่กำหนด หรือการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ยึดหลักของกฎหมายและข้อเท็จจริง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น การทารุณกรรมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเพื่อประโยชน์ทางคดีที่เจ้าหน้าที่ต้องการ การซ้อมผู้ต้องหา หรือพยายาม การวิสามัญฆาตกรรม การประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณะ เป็นต้น การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจากเงื้อมมือของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วน ถือว่าเป็นการใช้อำนาจล่วงสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ที่นอกกรอบของกฎหมาย

คำสำคัญ: การใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขต, ตำรวจ, การละเมิดสิทธิมนุษยชน

¹ อาจารย์สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Excessive Force of Police Power in Thailand: The Effect upon Human Right Violations

Pichate Pinthong²

Abstract

This article examines the thesis that use of excessive force by police constitutes a human rights violation. Documentary analysis shows that the use of excessive force violates human rights, personal liberty and fundamental personal rights, as well as human integrity. Moreover, the excessive use of force by police is an abuse of police authority and constitutes noncompliance with procedural justice processes: for example, threatening and torturing suspects to force confessions in order to conclude a case, extrajudicial killing of suspects, and humiliating suspects in public.

Keywords: Use of Excessive Force, Police, Human Rights Violations

²Public Administration Department, Faculty of Humanities and Social Science, Phetchaburi Rajabhat University

บทนำ: ที่มาและความสำคัญ

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพรวม ทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นๆ ที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชน เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้ (ชะวักชัย ภาติณฐ์, 2548) สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอารยธรรมโลก (world civilization) ของมนุษย์ ที่พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลกเกิดความระส่ำระสาย คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่ยอมรับความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรี ชาติกำเนิด สิทธิต่างๆ ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิตั้งแต่กำเนิด โดยให้ความสำคัญกับคำว่าชีวิต (ชะวักชัย ภาติณฐ์, 2548) นอกจากนี้แล้วสิทธิมนุษยชนยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นหลักประกันของความเป็นมนุษย์ สิทธิและ เสรีภาพ และสภาวะโลก ปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชนก็ไม่ใช่เรื่องประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ เรื่องของสิทธิมนุษยชนยังได้ถูกนำไปใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าทำให้สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปคว่ำบาตรทางการทูต การงดการทำการค้าด้วย หรือกรณี การส่งกองกำลังทหารของสหประชาชาติเพื่อเข้าไปยุติการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในบอสเนีย เฮอร์เซโกวีนา และในโคโซโวของอดีตประเทศยูโกสลาเวีย เป็นต้น (กมล พลวัน, 2547)

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2491 ในฐานะ ที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ โดยประเทศสมาชิกต่างมีเจตจำนง ประการสำคัญว่า การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเงื่อนไขสำคัญ ประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดสันติภาพในประเทศสมาชิก ที่ร่วมองค์กรและสังคมระหว่าง ประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่างๆ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง, การเมือง, สังคม, เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตลอดจนกติการะหว่าง ประเทศที่ว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ เป็นต้น ประเทศไทยได้เข้า

เป็นภาคีของข้อตกลงสนธิสัญญาต่างๆ รวม 7 ฉบับ ซึ่งต้องปฏิบัติตามนั้น สังคมไทย จึงให้ความสำคัญต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น (วันชัย ศรีนวนนิต, พล.ต.อ., 2552) โดย มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในหลายฉบับด้วยกัน เช่น มาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง” “มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้าง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดและเสรีภาพ ของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน” “มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่า เทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การ ศึกษอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะ กระทำมิได้” “มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าประเทศไทยจะบัญญัติเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ใน รัฐธรรมนูญเพื่อประกันสิทธิของพลเมืองได้ค่อนข้างครบมาก แต่ในทางด้านการปฏิบัติ กลับพบว่า ปัญหาสิทธิมนุษยชนของไทยก็ยังมีอยู่และยังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่ เป็นประจำในสายตาของชาวโลก ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการละเมิดสิทธิ มนุษยชนเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นข้อกล่าวหาที่โต้แย้งได้ค่อนข้างลำบาก เนื่องมาจาก ประเทศไทยมีปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสายตานานา ประเทศและจากนักวิเคราะห์คนไทยด้วยกันเองในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วน เช่น การ จับกุมสอบสวนผู้ต้องสงสัยด้วยการใช้อำนาจข่มขู่ การกระทำทารุณกรรมต่อผู้ต้องหา หรือผู้ต้องสงสัยที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ได้มาซึ่งการรับสารภาพ จากนั้นก็ปิดปิดหลักฐานของการทรมานไว้ จะเห็นได้ว่าการกระทำทารุณกรรมของเจ้า หน้าที่ตำรวจมีการปรากฏอย่างกว้างขวางและมีส่วนเชื่อมโยงอย่างกลมกลืนกับการ

ละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงในรูปแบบอื่นๆ รวมไปถึงการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม และการฆ่าโดยตั้งเป้าหมายเอาไว้ก่อนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (เพ็ญญา จันทร์แดง, 2552) ตัวอย่างเช่น การฆ่าตัดตอนช่วงประกาศสงครามยาเสพติดในปี 2546 จำนวน 2,500 คน ซึ่งส่งผลด้านลบต่อสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งมีการวิจารณ์จากองค์กรระหว่างประเทศว่าทั่วโลกในการปกป้องด้านสิทธิมนุษยชนของไทยมีความอ่อนมาอย่างยิ่ง และหลังจากการปราบปรามผู้คนที่คาดว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจนมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากนั้นเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนยังคงเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงอีกหลายกรณีด้วยกัน เช่น การทารุณกรรมอย่างโหดร้ายกับผู้ต้องหาที่น่าจะเกี่ยวข้องกับความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศูนย์ข้อมูลทางกฎหมายแห่งเอเชีย (ALRC) 2548) คดีการฆ่าแขวนคอนายเกียรติศักดิ์ (นามสมมติ) ซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแห่งหนึ่ง จับกุม คดีอุ้มฆ่าเยาวชนและประชาชนหลายสิบคดีที่จังหวัดแห่งหนึ่ง (ประชาไท, 2552; คณะกรรมการรณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชน, 2552) คดีเซอร์รี่แอนตันแคน คดีการหายตัวไปของทนายสมชาย นีละไพจิตร (หนังสือที่พิเศษ/2552 เรื่องขอให้ปฏิรูปตำรวจและกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สร้างบรรทัดฐานคดีสิทธิมนุษยชนหยุดวัฒนธรรมไม่ต้องรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีอำนาจ ผู้กระทำผิดจะต้องไม่ลอยนวล ถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552) ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ขัดแย้งกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะผู้รักษากฎหมาย แต่กลับกลายเป็นผู้ละเมิดกฎหมายเสียเอง (อังคณา นีละไพจิตร, 2552)

จากการตรวจสอบเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีการร้องเรียนมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) พบว่า มีคดีที่มีการร้องเรียนและกล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐตั้งแต่ปี 2545-2552 ทั้งสิ้น 1,606 ราย ส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนและกล่าวหาเจ้าหน้าที่ตำรวจมากถึง 972 ราย ซึ่งเรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเกี่ยวกับ การตรวจค้น การจับกุม การคุมขัง การปล่อยตัวชั่วคราว การกล่าวหาว่าค้ายาเสพติดและเข้าตรวจค้น การซ้อมผู้ต้องหาหรือซ้อมประชาชนให้รับสารภาพ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2550)

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะงานส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องสัมผัสใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าอาชีพอื่น อีกทั้งลักษณะอำนาจตามกฎหมายยังต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากกว่าหน่วยงานอื่นอีกด้วย งานของตำรวจจึงมีความล่อแหลมเสี่ยงต่อการกระทบสิทธิและเสรีภาพ เช่น สามารถจับกุม ตรวจค้น คุมขัง เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการกระทำที่อาจหรือก่อให้เกิดการกระทำความผิดซึ่งกระทบต่อความสงบเรียบร้อยทางสังคม หน้าที่เหล่านี้จึงกระทบกับเรื่องของสิทธิมนุษยชนไม่มากก็น้อย เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องทำในกรอบหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ ไม่ใช่อำนาจเกินขอบเขต (วันชัย ศรีนวนนิต, พล.ต.อ, 2552) ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนายพึงระลึกเสมอว่าการที่จะบังคับใช้กฎหมายต้องคำนึงถึงเรื่องของสิทธิและเสรีภาพเป็นสำคัญมากกว่าอื่นใดแล้ว การใช้อำนาจในทางกฎหมายจะไม่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชนแม้แต่น้อย

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียน จึงมีแนวคิดที่ต้องการนำเสนอบทความทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจไทย ที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งความเหลื่อมล้ำดังกล่าวเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เป็นพฤติกรรมในลักษณะเป็นการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันทางสิทธิมนุษยชน ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ยึดหลักของกฎหมายและข้อเท็จจริง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนยังคงมีความเชื่อว่าตำรวจส่วนใหญ่เป็นตำรวจที่ดีพยายามที่จะทุ่มเทในการทำงานเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน มีใจรักในงานของตำรวจที่ต้องการรับใช้ประชาชนและอำนวยความสะดวกให้แก่สังคม เพื่อให้สังคมอยู่กันอย่างมีความสุขสบาย แต่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนที่ใช้อำนาจในทางมิชอบ เกินขอบเขต จนไปกระทบสิทธิมนุษยชนของประชาชน บทความนี้ต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่ซึ่งเป็นตำรวจที่ดี ร่วมแรงร่วมใจกันในการสร้างแนวคิด และสร้างทัศนคติให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออาจมีแนวโน้มที่จะละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้คำนึงถึงหลักกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าสิ่งอื่นใด รวมไปถึงต้องการแรงสนับสนุนความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ที่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นขั้นเป็นตอน โดยนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ถึงแม้ว่าอาจต้องใช้เวลา

นานพอสมควรก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องอดทนต่อกระบวนการ ไม่เร่งรีบใช้อำนาจในการจัดการ หรือ ตัดสิน ลงโทษ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในสังคมโดยรวม

สำหรับเนื้อหาการนำเสนอในบทความนี้ ประกอบไปด้วย การอธิบายเกี่ยวกับนิยามศัพท์ของคำว่าสิทธิมนุษยชน การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าที่ตำรวจ และบทสรุป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นิยามศัพท์

สิทธิมนุษยชน

ชะวักชัย ภาคินธู (2548) ได้ให้ความหมายของสิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพรวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นๆ ที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2552) ให้ความหมายคำว่าสิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิที่ติดตัวมาตามธรรมชาติในฐานะที่เป็นมนุษย์ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน โดยไม่ต้องคำนึงถึงสัญชาติ ศาสนา หมู่เหล่า มนุษย์มีสถานะสากล ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของกฎหมาย หรือปัจจัยท้องถิ่นอื่นใด เช่น เชื้อชาติ หรือสัญชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนไว้ว่า

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง

มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้

สรุปว่า สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สภาพภาพทางกาย สุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยไม่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของกฎหมาย หรือกฎระเบียบข้อบังคับใดๆ ที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

สำหรับบทความนี้ได้ให้ความหมายคำว่า ความเหลื่อมล้ำทางสิทธิมนุษยชน หมายถึง การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันทางสิทธิมนุษยชน ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ยึดหลักของกฎหมาย และข้อเท็จจริง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น การทารุณกรรมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเพื่อประโยชน์ทางคดีที่เจ้าหน้าที่ต้องการ การซ้อมผู้ต้องหา หรือพยาน การวิสามัญฆาตกรรม การประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณะ เป็นต้น

การใช้อำนาจตามกฎหมายของตำรวจ

อำนาจหน้าที่ของตำรวจได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับด้วยกัน ซึ่งเป็นอำนาจที่ถูกต้องและชอบธรรมในการนำไปบังคับใช้ แต่ที่มีการบังคับใช้และปฏิบัติกันมากที่สุดมีดังนี้

อำนาจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547

1) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ

- 2) ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- 3) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา
- 4) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร
- 5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 6) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย
- 7) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตาม 1) 2) 3) 4) หรือ 5) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในส่วนของอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาไว้ 2 ประการ คือ (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2553)

- 1) **การสืบสวนคดีอาญา** เป็นขั้นตอนในการแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐานซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจ หน้าที่ เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10)) ซึ่งการสืบสวนแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่
 - 1.1 การสืบสวนทั่วไป หรือการตรวจตราและสืบสวนก่อนเกิดเหตุ เพื่อค้นหาการกระทำความผิด
 - 1.2 การสืบสวนตามเหตุการณ์ที่เกิดเหตุขึ้นหรือการสืบสวนหลังเกิดเหตุ เป็นการสืบสวนเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นแล้ว เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานประกอบคดี เพื่อให้ได้รายละเอียดว่าความผิดเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร ใครเป็นผู้กระทำความผิด มีวิธีการกระทำความผิดอย่างไร รวมไปถึงมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด พนักงานสอบสวนสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อให้ออกหมายค้น เพื่อค้นตัวบุคคลและสถานที่ เพื่อหาพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์และนำวัตถุพยานมาเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน และสามารถ

ออกหมายเรียก เชิญผู้ที่รู้ เห็น เหตุการณ์มาเป็นพยานเพื่อให้ปากคำและข้อมูลได้

- 2) **การสอบสวนคดีอาญา** เป็นขั้นตอนในการประมวล ตรวจสอบ พิสูจน์ วิเคราะห์ข้อเท็จจริงและการดำเนินการตามขั้นตอนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความผิด เพื่อจะได้ทราบตัวผู้กระทำความผิด หรือพิสูจน์ความผิด ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11))

กระบวนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง

ในการดำเนินคดีอาญาก่อนที่จะฟ้องคดีหรือยื่นคำร้องขอศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาคดีนั้น มีขั้นตอนหรือกระบวนการที่ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติ ดังนี้

- 1) **การรับแจ้งความ** เป็นขั้นตอนแรกในการดำเนินคดีอาญา โดยถ้าเป็นผู้เสียหายบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4)) เป็นผู้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า มีผู้กระทำความผิด ซึ่งจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ความผิดนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และมีเจตนาเพื่อจะนำผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมาย ซึ่งเรียกการกล่าวหาดังกล่าว ว่า “คำร้องทุกข์” (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7)) ส่วนถ้าเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้เสียหายมาแจ้งความเรียกการกล่าวหาดังกล่าว ว่า “คำกล่าวโทษ” (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (8)) ในการแจ้งความต้องแจ้งรายละเอียดของการกระทำความผิดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนทราบว่ามีการกระทำความผิดเมื่อวัน เวลา สถานที่ใด

- 2) **การสืบสวน** เป็นขั้นตอน ที่พนักงานสอบสวนสามารถร้องขอต่อศาลให้ออกหมายค้น เพื่อค้นตัวบุคคลและสถานที่ เพื่อหาพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์และนำวัตถุพยานมาเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน และสามารถออกหมายเรียก เชิญผู้ที่รู้ เห็น

เหตุการณ์มาเป็นพยานเพื่อให้ปากคำและข้อมูลที่เป็นประโยชน์อื่นได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10))

3) การสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐาน การสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตั้งข้อหาและร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายจับ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 57, 58, 59, 60) โดยเหตุผลที่จะออกหมายจับได้นั้นต้องมีหลักฐานตามสมควรว่า บุคคลผู้นั้นน่าจะกระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี หรือกระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุร้ายอื่น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) (2))

4) การจับกุมผู้ต้องหา เป็นขั้นตอนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องดำเนินคดีต่อศาล โดยเรียกว่า “ผู้ต้องหา” (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2)) ในการจับกุมผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งให้ผู้ที่ถูกจับทราบว่าเขาจะต้องถูกจับ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ที่ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิให้เขาทราบด้วยว่า มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ที่ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี มีสิทธิที่จะได้พบและปรึกษานายความ และสามารถแจ้งให้ญาติทราบหรือผู้ที่ไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83) ในระหว่างการสอบสวนผู้ต้องหาจะถูกควบคุมไว้ที่สถานที่ตำรวจได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับจากเวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนซึ่งหากไม่มีการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนก็จะส่งตัวไปฝากขังที่ศาล (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2553)

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวหากเจ้าหน้าที่ตำรวจยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด จะไม่เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามกลับพบว่ายังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วน มิได้ปฏิบัติตามกรอบที่กฎหมายได้ให้ไว้ กลับใช้อำนาจเกินหน้าที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสิทธิมนุษยชน

การใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ที่ผ่านมาคดีสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่จะมีปัญหาที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งเรื่องการละเมิดสิทธิจากการตรวจค้น การบุกจับ การประจานต่อสาธารณะ การซ้อมผู้ต้องหาเพื่อให้รับสารภาพหรือให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน การสร้างพยานหลักฐานเท็จ การวิสามัญฆาตกรรม การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ (วันชัย ศรีนวลนัต, พล.ต.อ, 2552, เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ, 2552) ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางสิทธิมนุษยชนดังกล่าว พบว่า เกิดจากสาเหตุ 3 กรณีด้วยกัน ดังนี้ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2553)

1. การทำไปเองโดยพลการเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เข้าตัว
2. การทำตามหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งการทำไปเพราะเจตนาที่ดีหรือต้องการผลประโยชน์
3. การที่รัฐใช้ตำรวจเป็นเครื่องมือจนละเมิดต่อประชาชน ซึ่งจะกระทำด้วยเจตนาหรือไม่ก็ตาม การละเมิดนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยทางการเมือง ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น นโยบายการเมืองที่กีดกันต่อผลของการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ การครอบงำของฝ่ายการเมืองที่ต้องการมีอิทธิพลเหนือตำรวจเพื่อผลประโยชน์ในการดำเนินกิจการของตนเอง (เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์, 2552) เช่น การสั่งสลายการชุมนุมประชาชนที่มาเคลื่อนไหวทางการเมือง การปราบจลาจล เป็นต้น

สำหรับพฤติกรรมการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จนสร้างความเหลื่อมล้ำทางสิทธิมนุษยชนสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การใช้อำนาจหน้าที่ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความเหลื่อมล้ำต่อสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น มีหลายคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจช่วยเหลือซึ่งกันจนเป็นอุปสรรคในการคลี่คลายคดีเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคมและประชาชนซึ่งได้รับผลกระทบ เช่น คดีเซอร์รีแอน ดันแคน คดีผู้ก่อมลรัฐ คดีการอุ้มหายสมชาย นีละไพจิตร รวมไปถึงคดีที่ได้รับความสนใจจากสังคมอีกจำนวนมาก เช่น คดีนายเกียรติศักดิ์ (นามสมมุติ) ซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรแห่งหนึ่ง จับกุม

และต่อมาถึงแก่ความตาย ที่ได้มีการร้องเรียนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ รับเป็นคดีพิเศษ เพราะผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งคณะกรรมการคดีพิเศษได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 5 /2548 เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2548 ให้คดีเกี่ยวกับการเสียชีวิตของนาย เกียรติศักดิ์ เป็นคดีพิเศษที่จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนตามมาตรา 21 วรรค 1 (2) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 และเห็นชอบให้พนักงานอัยการ เข้าร่วมทำการสอบสวนด้วย ซึ่งคณะพนักงานสืบสวนสอบสวน ได้สรุปผลและออกหมาย เรียก เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอแห่งหนึ่ง จำนวน 6 นาย เป็นเจ้าหน้าที่ ตำรวจชั้นสัญญาบัตร 3 นาย และชั้นประทวน 3 นาย มารายงานตัวและรับทราบข้อกล่าวหา ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและซ่อนเร้นปิดบังอำพรางการตาย ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ส่งสำนวนให้อัยการรับไปพิจารณาเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2552 และอัยการส่งฟ้องศาลเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2552 ในข้อหาร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ย้ายศพเพื่อปิดบังเหตุแห่งความตาย และเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญากระทำการในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบเพื่อช่วยเหลือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องรับโทษ (หนังสือที่พิเศษ/2552 เรื่องขอให้ปฏิรูปตำรวจและกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สร้างบรรทัดฐานคดีสิทธิมนุษยชน หยุดวัณธรรมไม่ต้องรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีอำนาจ ผู้กระทำความผิดจะต้องไม่ลอยนวล ถึง นาย อภิสสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552; ประชาไท, 2552; มติชน, 2552)

2) การซ้อม การทรมาน เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยรับสารภาพ

การซ้อม การทรมาน เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยรับสารภาพมีเกิดขึ้นทั้งคดีอาญาทั่ว ๆ ไป และคดีที่เกี่ยวข้งกับยาเสพติด เช่น เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2547 มีผู้ร้องไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ว่าได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัว โดยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฉ้อโกงทรัพย์ และตนได้ถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจและเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้กำลังในการทำร้ายร่างกายโดยใช้ไฟฟ้าช็อตบริเวณร่างกายและอวัยวะเพศ เพื่อบังคับให้รับสารภาพในความผิดฉ้อโกงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้ร้องได้รับอันตรายสาหัส หรือกรณีเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2549 มีผู้ที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจแห่งหนึ่ง จับกุมดำเนินคดีในความผิด ยาเสพติดให้โทษ ซึ่งหลังจากถูกจับกุมกลับถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับ

สารภาพในความผิดมียาเสพติดประเภท 1 ไว้ในความครอบครองโดยผิดกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อ้างถึงใน เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ 2552)

3) การประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณชน

กรณีตัวอย่างที่ถือว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจเกินขอบเขตจนสร้างความเหลื่อมล้ำและกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหา ซึ่งเป็นการประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณชน และในเวลาต่อมาได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างรุนแรงมาก เช่น การนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชนโดยมีการเขียนป้ายในลักษณะที่เป็นการประจานการกระทำ ซึ่งการกระทำดังกล่าวกับผู้ต้องหาถือเป็นคนบริสุทธิ์ยังไม่เข้าสู่กระบวนการศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่มีสิทธิไปกล่าวหาต่อสาธารณะ หรือแม้จะเข้าสู่กระบวนการศาลและตัดสินแล้วก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ไปกระทำกับผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าวซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง ซึ่งจากกรณีดังกล่าวมานั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน กระบวนการยุติธรรม และนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิต่างแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการไม่เห็นด้วยต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยกล่าวว่า (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2552)

“กรณีผู้ต้องหาที่ถูกตำรวจนำมาแถลงข่าวด้วยวิธีการให้คาบยาบ้าหรือเอาป้ายเคนมมนุษย์-อมมนุษย์มาติดแทนชื่อผู้ต้องหา ญาติหรือตัวผู้ต้องหาไม่มีสิทธิฟ้องร้องกลับได้ทั้งนั้น แต่ต้องเข้าใจว่าตัวผู้ต้องหาเองก็ต้องคิดว่าตอนนี้ชีวิตอยู่ในกำมือตำรวจ ลำพังแค่สูดตีกี่แอมป์แล้ว ยิ่งหากไม่ใช่คนระดับชนชั้นกลางยิ่งไม่มีโอกาสจะไปปกป้องสิทธิตัวเองได้เลย ดังนั้น สังคมต้องมาช่วยกันปกป้องสิทธิให้ เพราะหากคนเหล่านี้จะมีโอกาสไปฟ้องร้องตำรวจได้ก็ต่อเมื่อคดีเสร็จสิ้นและขณะคดีถึงจะทำได้” (สุณี ไชยรส, 2552)

“โดยทั่วไปแนวทางปฏิบัติตามหลักสากลต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับในคดีนั้นยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีการพิสูจน์ตามขั้นตอน

ของกระบวนการยุติธรรม และมีการตัดสินว่าผู้กระทำความผิดคนดังกล่าวได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหา ซึ่งเรื่องนี้ทางเจ้าหน้าที่ปฏิบัติจะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม โดยจะต้องช่วยหาทางบรรเทาป้องกันไม่ให้ผู้ถูกจับรายนั้นถูกประชาชนมองว่าได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหา โดยที่ยังไม่ได้มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม และขณะนี้ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำลังหาทางแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาอยู่” (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2552)

“พฤติกรรมการตรวจที่กำกับผู้ต้องหาถือว่าแย่มาก เป็นเรื่องเสียหายมากกับหน้าที่ตำรวจที่เป็น ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ต้องดูแลประชาชนแต่กลับทำร้ายประชาชน หากตำรวจกระทำอย่างนี้จริงตำรวจเองต้องถูกพิจารณาโดนลงโทษไม่ให้เป็นแบบอย่างคนอื่น การกระทำของตำรวจไม่ใช่เรื่องละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเดียวแต่เป็นการกระทำผิดกฎหมาย ผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้ต้องสงสัยกฎหมายไม่อนุญาตให้นำมาประจานโดยไม่ผ่านกระบวนการศาล เรื่องนี้ผู้บังคับบัญชาของตำรวจนายนี้ควรพิจารณา” (คุณหญิงอัมพร มีสุข, 2552)

“การกระทำของตำรวจเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นคนของผู้ต้องหา แม้ผู้ต้องหาจะทำผิดอย่างไรก็ต้องว่าไปตามกฎหมาย แต่ไม่มีสิทธิกระทำกับผู้ต้องหาแบบนี้ การอ้างว่าจะช่วยให้ผู้ต้องหาสำนึกผิดที่เป็นผู้ทำลายชาติ วิธีการนี้คงไม่ทำให้เกิดจิตสำนึก เพราะที่ผ่านมาเรายังเคยถกเถียงกันด้วยซ้ำว่าการจับคนเข้าคุกทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความสำนึกได้หรือไม่” (จิตติ มงคลชัยอรัญญา, 2552)

4) การวิสามัญฆาตกรรม

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการต่อสู้กับผู้กระทำความผิดกฎหมาย และใช้อาวุธปืนในการยิงต่อสู้ เพื่อป้องกันไม่ให้นั้นได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต จนในการปะทะ

กันทั้งสองฝ่ายอาจทำให้กระสุนปืนไปโดนผู้กระทำความผิดทำให้ถึงแก่ความตาย การกระทำดังกล่าวเรียกว่า “การวิสามัญฆาตกรรม” ตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2542 ได้เกิดเหตุคนร้ายจำนวน 4 คน ปล้นทรัพย์ที่ปั๊มน้ำมันเอสโซ่ ถนนศรีนครินทร์ อำเภอสำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ ใช้รถตู้เป็นยานพาหนะหลบหนี มุ่งหน้าไปทาง ถนนศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตรวจค้นและจับกุมคนร้าย ในระหว่างกำลังใส่กุญแจมือคนร้าย 3 คน ปรากฏว่าคนร้ายคนหนึ่ง ได้วิ่งหลบหนี จึง ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อาวุธปืนยิง ถึงแก่ความตาย (คดีหมายเลขดำที่ ข. 5/2546 ศาลอาญากรุงเทพใต้) การที่ผู้กระทำความผิดถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อาวุธปืนยิงจนถึงแก่ความตาย หรือ การตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่านมาจะมีคดีในลักษณะนี้เกิดขึ้นจำนวนมาก (เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ 2552) แต่กรณีการวิสามัญฆาตกรรมอาจพิจารณาได้ 2 ประเภท ได้แก่ การวิสามัญฆาตกรรม โดยกฎหมาย คือการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจยิงต่อสู้เพื่อป้องกันตัว กรณีที่สอง การวิสามัญฆาตกรรมที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อาวุธปืนยิงผู้ต้องหาหรือผู้ร้ายโดยเจตนาหวังจะเอาชีวิต กรณีนี้อาจไม่สามารถที่จะเรียกได้ว่าเป็นการวิสามัญฆาตกรรม แต่เป็นความผิดอาญาฐานเจตนาฆ่าผู้อื่น ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสิทธิมนุษยชน

5) การใช้อำนาจ กำลัง และอาวุธในการสลายการชุมนุม

การใช้อำนาจ กำลัง และอาวุธในการสลายการชุมนุม รัฐจะเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าว ซึ่งมีทั้งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยทางสังคม และผลประโยชน์ทางการเมือง โดยใช้อำนาจในการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการตามที่ต้องการ โดยใช้ตำรวจเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ซึ่งทำให้เกิดการละเมิดต่อประชาชน การละเมิดดังกล่าวถือว่าเป็นปัจจัยทางการเมืองที่เข้ามาแทรกแซงองค์กรตำรวจ เป็นการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อกดดันการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์การสลายการชุมนุม ในวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2551 เป็นเหตุการณ์ที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ปิดล้อมอาคารรัฐสภาในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2551 เพื่อกดดันไม่ให้คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นแถลงนโยบายต่อที่ประชุมรัฐสภา โดยอ้างว่ารัฐบาลขาดความชอบธรรมที่จะเข้ามาบริหารประเทศ และไม่ต้องการให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐบาลในขณะนั้นได้สั่งให้

เจ้าหน้าที่ตำรวจยิงแก๊สน้ำตาเข้าใส่ผู้ชุมนุม เพื่อเป็นการเปิดเส้นทางให้คณะรัฐมนตรี และสมาชิกรัฐสภาเข้าไปประชุมรัฐสภาเพื่อแถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดยในวันที่ 8 ตุลาคม 2551 มีประชาชนผู้ชุมนุมบาดเจ็บจำนวน 443 คน และเสียชีวิต 2 คน (มติชนออนไลน์, 8 ตุลาคม 2551, สืบค้น <http://th.wikipedia.org>)

กรณีตัวอย่างข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการกล่าวถึงการเกิดความเหลื่อมล้ำทางสิทธิมนุษยชน ซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางนาย เท่านั้น ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลสถิติปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีการร้องเรียนมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พบว่า คดีที่มีการร้องเรียนและกล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐตั้งแต่ปี 2545-2552 ทั้งสิ้น 1,606 ราย ส่วนใหญ่เป็นการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนมากที่สุด ถึง 972 ราย เมื่อเทียบกับข้าราชการประเภทอื่น (ตารางที่ 1) ซึ่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดจากงานส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องสัมผัสใกล้ชิดกับประชาชน การปฏิบัติงานจึงมีความล่อแหลมเสี่ยงต่อการกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ในกรอบหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้โดย ไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขต (วันชัย ศรีนวลนัต, พล.ต.อ, 2552)

หากเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนายพึงระลึกเสมอว่าการที่จะบังคับใช้กฎหมายต้องคำนึงถึงเรื่องของสิทธิและเสรีภาพเป็นสำคัญมากกว่าอื่นใดแล้ว การใช้อำนาจในทางกฎหมายจะไม่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชนแม้แต่น้อย นอกจากนี้ในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการลดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของตำรวจนั้น ควรที่จะมีการอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนในทุกหลักสูตร และทุกระดับ โดยเฉพาะในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ควรมีการเพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งหากมีการดำเนินการตามสิ่งที่กล่าวข้างต้น เชื่อได้ว่าน่าจะมีผลต่อการลดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และยังเป็นการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการใช้อำนาจเกินขอบเขตอีกด้วย อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่องค์กรตำรวจ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากกว่าหน่วยงานอื่น อาจเป็นเพราะ

ว่าจำนวนของข้าราชการตำรวจมีจำนวนมากกว่าหน่วยงานการบังคับใช้กฎหมายอื่น โดยมีข้าราชการตำรวจทั้งหมด จำนวน 209,379 คน เป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 31,871 คน ชั้นประทวน จำนวน 177,508 คน (สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2551) เมื่อมีจำนวนคนที่มากกว่าจึงมีแนวโน้มที่อาจถูกร้องเรียนมากกว่า

อีกทั้งควรที่จะมีการสร้างความรู้และปลูกจิตสำนึกการให้ความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนแก่ทุกหลักสูตร ทุกกิจกรรมที่มีการดำเนินการในส่วนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรม และสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งควรที่จะสร้างเครือข่ายภาคประชาชน และประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชน ให้มีความศักดิ์สิทธิ์และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้

ตารางที่ 1 การร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน
จำแนกตามประเภทข้าราชการ

	ข้าราชการพลเรือน	ข้าราชการครู	ข้าราชการรัฐสภา	ข้าราชการตำรวจ	ข้าราชการตุลาการ	ข้าราชการ กทม.	ข้าราชการ การส่วนท้องถิ่น	ทหาร	หมายเหตุ (อื่น ๆ)
2545	13	1	-	37	1	-	6	5	-
2546	23	3	5	186	4	3	18	4	6
2547	40	5	3	148	6	2	18	8	5
2548	50	6	-	135	2	3	32	3	10
2549	40	9	1	100	1	3	21	7	3
2550	45	8	-	146	1	2	19	20	-
2551	38	6	-	124	2	-	12	13	3
2552	58	5	-	96	5	-	14	13	-
รวม	307	43	9	972	22	13	140	73	27

ที่มา: ปรับจากรายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ

สำนักคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2545-2552.

บทสรุป

เจ้าหน้าที่ตำรวจถือว่าเป็นตัวแทนแห่งรัฐหากใช้อำนาจเกินขอบเขตมากเกินไปกว่าที่กฎหมายกำหนด ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กระทำหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ยึดหลักของกฎหมายและข้อเท็จจริง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น การใช้อำนาจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อปิดบังอำพราง การทารุณกรรมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเพื่อประโยชน์ทางคดีที่เจ้าหน้าที่ต้องการ การซ้อมผู้ต้องหาหรือพยาน การวิสามัญฆาตกรรม การประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณะ การใช้อำนาจ กำลัง และอาวุธในการสลายการชุมนุมเป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดการความเหลื่อมล้ำต่อสิทธิมนุษยชน และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นการใช้อำนาจล่วงสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์

ดังนั้นในการจะสามารถช่วยลดการละเมิดสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขต เพราะการไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขต เจ้าหน้าที่ตำรวจจะบังคับใช้กฎหมายและปฏิบัติผู้ต้องหาอย่างเสมอภาคทั้งในทางกฎหมาย และการปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมด้วยการไม่ใช้กำลังอาวุธหรือความรุนแรง เมื่อปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในการใช้อำนาจทางกฎหมายบังคับอย่างเคร่งครัด การกระทำดังกล่าวจึงมีส่วนในการช่วยลดการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้

นอกจากนี้ในการลดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของตำรวจให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ควรที่จะมีการอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนในทุกหลักสูตร และทุกระดับ โดยเฉพาะในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ควรมีการเพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนมากขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรที่จะให้การยกย่องและเชิดชูการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ดีและผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน เพื่อให้เป็นต้นแบบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจคนอื่นๆ และควรที่จะลงโทษวินัยร้ายแรงกับตำรวจบางนายที่ลุแก่อำนาจ และเพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอันจะนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยแล้ว ควรที่จะมีการสร้างความรู้และปลูกจิตสำนึกการให้ความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนแก่ทุกหลักสูตร ทุกกิจกรรมที่มีการดำเนินการในส่วนต่างๆ ของ

กระบวนการยุติธรรม และสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งควรที่จะสร้างเครือข่ายภาคประชาชน และประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชน ให้มีความศักดิ์สิทธิ์และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการลดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และลดการใช้อำนาจเกินขอบเขตอีกด้วย

บรรณานุกรม

- การนำเสนอเรื่อง “ปัญหาสิทธิมนุษยชนของไทย” ของสื่อมวลชน จาก www.the-thainews.com. วันที่สืบค้น 18 ธันวาคม 2552.
- เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ. 2552. รายงานวิจัย การศึกษามาตรการป้องกัน เพื่อปรับปรุงกระบวนการใช้อำนาจเกินขอบเขต กรณีเจ้าพนักงานตำรวจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- กมล พลวัน. 2547. สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. 2553. บันทึกการเสวนา หัวข้อ “สิทธิมนุษยชนระหว่างตำรวจกับผู้ต้องหา” วันที่ 14 มกราคม 2553 ณ ห้องประชุมศิษย์เก่าคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสถาบันนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน จาก www.naksit.org วันที่สืบค้น 31 สิงหาคม 2553.
- จรัญ โฆษณานันท. 2545. สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ชะวักชัย ภาคินธุ์. 2548. กระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติการสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ไทยโพสต์. 2552. แนวตั้งองค์กรปฏิรูป ตร. ปชช. เขียร์ท่า. จาก www.thaipost.net. วันที่สืบค้น 18 ธันวาคม 2552.
- บุญแทน ตันสุเทพวิรวงศ์. 2552. ความสำคัญของสิทธิมนุษยชนกับนักกฎหมาย. การบรรยายให้ความรู้ผู้รับการอบรมหลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับกลางรุ่นที่ 9 จัดโดยสถาบันพระปกเกล้าร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

- ปัญญาไท. 2552. ความหมายและที่มาสิทธิมนุษยชน. จาก www.panyathai.com วันที่สืบค้น 20 ธันวาคม 2552.
- ประชาไท. 2552. องค์การสิทธิจัดอันดับ 10 ก้าวหน้า 10 ถดถอย สิทธิมนุษยชน. จาก www.prachatai.com วันที่สืบค้น 17 ธันวาคม 2552.
- มติชนรายวัน. 2552. ผู้การวิสุทธ์ผลงานใหญ่การละเมิดสิทธิมนุษยชน. จาก www.matichon.co.th. วันที่สืบค้น 19 ธันวาคม 2552.
- มติชนรายวัน. 2552. กระทั่งรัฐบาลยกเครื่องตำรวจแก้ปัญหา. จาก www.matichon.co.th. วันที่สืบค้น 19 ธันวาคม 2552.
- มติชนออนไลน์. 2551. พันธมิตรออกแถลงการณ์ขับไล่สมชาย-อนุพงษ์ แถลงการณ์ฉบับที่ 23/2551 พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย. (8 ตุลาคม 2551).
- วไล ฌ ป้อมเพชร. 2545. เส้นทางสู่สิทธิมนุษยชนศึกษา. คณะกรรมการโครงการสิทธิมนุษยชนศึกษาในคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อความยุติธรรมและสันติ.
- วันชัย ศรีนวลนัต (พลตำรวจเอก). 2552. ความสำคัญของสิทธิมนุษยชนกับนักกฎหมาย. การบรรยายให้ความรู้ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับกลางรุ่นที่ 9 จัดโดยสถาบันพระปกเกล้าร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา .
- เพ็ญภา จันท์แดง. 2552. ไทยกับสิทธิมนุษยชนบนเวทีอาเซียน. มติชนรายวัน วันที่ 23 สิงหาคม 2552.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. 2553. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. กองงานคณะกรรมการยุติธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2552. สิทธิมนุษยชนรากฐานของประชาธิปไตย. จาก www.etc.go.th. วันที่สืบค้น 19 ธันวาคม 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2552. ชัฏรณ-ละเมิด จี้ ผบ.ตร. จัดการ จาก www.linux.co.th. วันที่สืบค้น 17 ธันวาคม 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2552. รายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2551 ถึง 30 กันยายน 2552

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2551. รายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2550 ถึง 30 กันยายน 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2550. รายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ถึง 30 กันยายน 2550.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2549. รายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2548 ถึง 30 กันยายน 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2548. รายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2547 ถึง 30 กันยายน 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2547. รายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2546 ถึง 30 กันยายน 2547.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2546. รายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2545 ถึง 30 กันยายน 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2545. รายงานการร้องเรียนจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2544 ถึง 30 กันยายน 2545.
- สำนักงานกำลังพล. 2551. อัตรากำลังข้าราชการตำรวจ. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- ศูนย์ข้อมูลทางกฎหมายแห่งเอเชีย (ALRC). 2548. เอกสารแถลงการณ์ เรื่อง “มลทินในวงการตำรวจการบริหารที่ไร้ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและนิติวิทยาศาสตร์ไทย” จัดโดยนำเสนอต่อการประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ที่เมืองเจนีวา ในวันที่ 31 มีนาคม 2548.
- หนังสือราชการ. 2552. เรื่อง “ขอให้ปฏิรูปตำรวจและกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สร้างบรรทัดฐานคดีสิทธิมนุษยชน หยุตว์วัฒนธรรมไม่ต้องรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีอำนาจ ผู้กระทำผิดจะต้องไม่ลอยนวล” ถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เลขที่ พิเศษ/2552 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552.
- หนังสือราชการ. 2551. เรื่อง “ข้อเสนอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ถึง ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2551.

อังคณา นีละไพจิตร. 2552. *ความสำคัญของสิทธิมนุษยชนกับนักกฎหมาย*. การบรรยายให้ความรู้ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพัฒนาพนักงานกฎหมายภาครัฐระดับกลาง รุ่นที่ 9 จัดโดยสถาบันพระปกเกล้าร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. Weerapong Worrwat. 2009. *สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย*. จาก [www. Weerapong Worrwat.com](http://www.WeerapongWorrwat.com) วันที่สืบค้น 18 ธันวาคม 2552.

คดีหมายเลขดำที่ ช. 5/2546 ศาลอาญากรุงเทพใต้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547.

